

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

УДК [323+351.85](477)

К. В. Балабанов
В. Ф. Лисак

МОВНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНІ

Розкрито особливості взаємозв'язку мовної політики та створення державницької ідентичності в Україні. Досліджено передумови формування поточного стану мовної політики, в контексті національної особливості її репрезентації на різних рівнях суспільного та політичного дискурсу. Зроблено висновок щодо можливих шляхів вибудови мовної політики, узгодженої з метою гарантування сталого розвитку державницької ідентичності в Україні.

Ключові слова: державницька ідентичність, мовна політика, політичний дискурс.

DOI 10.34079/2226-2830-2021-11-31-32-74-82

Питання мовного статусу та розвитку на рівні держави, у академічному та широкому суспільно-політичному дискурсі, традиційно посідає важливе місце серед критеріїв національної ідентичності. Виступаючи об'єктом особливої уваги держави як об'єкт нормативного управління, запровадження, підтримання і використання, вона також стає засобом конструювання державницької ідентичності. Згідно визначення української дослідниці Н. Пашиної державницька ідентичність являє собою «ототожнення людини з національно-державною спільнотою, із цінностями, що визначають пріоритетність обов'язків та прав відносно інших членів цієї спільноти та держави» (Пашина, 2013, с. 10). Саме така ідентичність громадян є надто важливою для сучасної України, її формування визнається нагальною, життєво важливою потребою для країни, особливо, в умовах збройного конфлікту. Формування державницької ідентичності можна вважати таким, що має вирішальне значення для забезпечення національної безпеки, та здатності держави створити умови для успішного подальшого розвитку.

З огляду на значну політизацію мовного питання, його «есенціалізацію» у публічному дискурсі воно стає важливою складовою формування уявлення про «нас» в контексті державницької ідентичності. Комплекс вказаних чинників визначає актуальність аналізу мовної політики держави в контексті процесу формування державницької ідентичності.

Метою даної статті є вивчення ролі мовного фактору в українській політиці державницької ідентичності в Україні.

Питання мовної політики вже тривалий час є предметом уваги політологів як в Україні, так і за її межами. В контексті формування державницької (національної, державно-

громадянської) ідентичності, мовна політика досліджувалась В. Ачкасовим, Ю. Бестерс-Дільгер, Д. Джозефом, О. Кавієдесом, Д. Лаїтіном, Л. Нагорною, Д. Плотніковим, А. Полесе, К. Шмідом. Зв'язок дискурсу про дотримання мовних прав та політичної теорії розкривається в роботах В. Кімліки, Я. Леві, О. Рудої. Невирішеність мовних суперечок, засіб інструменталізації конфліктів та джерело суспільно-політичної дестабілізації вивчались В. Котигоренком, О. Майбородою, С. Римаренком. Враховуючи поступовий процес вдосконалення мовної політики в Україні та постійні дискусії навколо цього питання, актуалізацію її впливу на формування державницької ідентичності, необхідним є подальше дослідження ролі мовного фактору в українській політиці державницької ідентичності.

Мовна політика визнається частиною національної політики, цариною державного регулювання, скерованою на «вирішення мовних проблем у державі, соціумі» (Левченко, 2010, с. 445). Водночас, в сфері публічної політики можливим є існування акторів, які будуть оспорювати прийняті державою рішення щодо вектору розвитку, механізмів втілення та змісту наявної (запропонованої) мовної політики.

Особливої актуальності питання формування мовної політики, загалом, врахування фактору мовного розвитку, як частини політики формування ідентичності громадян, набуває у пострадянських країнах. Це відбувається через низку причин. З одного боку, після розпаду СРСР громадяни колишніх республік вбачали в проголошенні (відновленні) незалежності результат боротьби за створення національної держави, отже національно-культурні чинники були важливими аспектами для суспільного сприйняття політичних процесів.

При цьому, домінуючим на рівні, як представлень частини еліт, так і масової свідомості, виявлялись риси постколоніальних умонастроїв, які знаходили прояв, в тому числі, у намаганні затвердити положення мовних прав етнонаціональних спільнот, що пов'язувались із так званою «титальною нацією» у тій чи іншій державі. Певне підтвердження такого домінування можна вбачати, зокрема, у законодавчому затвердженні статусу мови як державної у перші роки після проголошення незалежності.

У середньому, протягом двох років після проголошення незалежності у пострадянських республіках були розроблені конституції, що закріплювали такий статус мов: найтривалішим цей процес виявився в Азербайджані, Грузії та Україні (де він склав чотири роки після проголошення незалежності). Значно меншим часовий проміжок був у Естонії, Литві, Туркменістані (в яких затвердили конституції протягом 6-13 місяців). Також, слід зважити на процес затвердження законів про мову в деяких радянських республіках, де протягом 1988-1989 рр. були прийняті закони про визнання національних мов державними (у трьох республіках – Азербайджані, Вірменії та Грузії такий статус був закріплений ще у затверджених 1978 року так званих «брежнєвських» конституціях).

Мовна політика в СРСР, як і національна, етнополітика, зазнавала впливу декількох теоретичних установок, сукупність яких, в різному поєднанні, що просувались різними акторами у владних елітах, визначала особливості політичного курсу в кожен окремий момент. З одного боку, це позиція «великодержавного шовінізму», російського націоналізму, успадкована від Російської імперії, з іншого, – ідеї інтернаціоналізму і трактування національних відмінностей, як пережитків капіталізму і буржуазного суспільства.

Одночасно, як це показав у своїй роботі Т. Мартін, в якості *ad hoc* реакції на несподівано сильні націоналістичні настрої, відбувалось формування політики «affirmative

action» (позитивної діяльності, компенсаційної дискримінації), яка проявилась в проголошенні підтримки та розвитку національних територій, національних мов і національних еліт, національних культур (Suny and Martin, 2001, с. 68-71). На теоретичному рівні, така політика виходила з установки про історичність понять народу та нації, істотності етнонаціональних особливостей і інструменталістської установки щодо їх використання. Поступово, на рівні суспільної свідомості, закріплювались уявлення про народ як єдність культурних, соціальних, політичних характеристик; народність як вище культурне досягнення; природність об'єктивації національних групових якостей, використання національної характеристики в номінативній функції по відношенню до індивідів та груп. Щодо безпосередньо мовної політики, зазначені теоретичні положення знайшли свій вияв у ряді співіснуючих тенденцій, часом не менш суперечливих, ніж установки, які їх сформували.

Аналізуючи політичну історію російської мови, дослідники вказують на поділ внутрішньої і зовнішньополітичної історії мови, в якості крайніх форм поширення впливу якої виступає мовна агресія. Зокрема, зазначають, що «мовній політиці Радянського Союзу після Другої світової війни властиві риси як внутрішньої, так і зовнішньої агресії. Інструментом, точніше заручником цієї політики, стала російська мова», виявившись засобом придушення національних мов, він розглядався як «посередник, за допомогою якого відбувалось долучення до прогресу, культури, ідеології» (Брагіна, 2002, с. 511-517). Таким чином, утверджуючись як всередині країни, так і в якості зовнішньополітичного чинника, російська мова виступала в функції «м'якої сили». У контексті формування державницької ідентичності, така мовна політика сприяла складанню уявлень про громадянина багатонаціональної держави, в якій характеристика «соціалістичної» домінує над національними особливостями, а формована мовна спільність слугує як способом, так і результатом становлення спільноти «радянських» людей.

Ще однією особливістю пострадянського стану, що є наслідком уніфікаторської мовної політики СРСР, – стало формування подоби постколоніальної свідомості. Питання затвердження статусу мови тривалий час сприймалось як інструмент відновлення символічної «справедливості» і втраченого, в колонізованому статусі, почуття національної гордості. Таке ставлення унеможливлювало розгляд питання в площині прагматичного аналізу, але переносило будь-яку дискусію на цю тему в область культурної травми і вимоги нових «affirmative actions».

На законодавчому рівні статус української мови, як державної, був визначений у змінах до Конституції Української РСР та законі «Про мови в Українській РСР» того ж 1989 року. В контексті зазначеної раніше політики з утвердження російської мови і поступової уніфікації мовного розмаїття, можна відзначити зміст статті четвертої цього закону, в першому абзаці якої задекларований незавершений перелік можливих мов міжнародного спілкування, а в другому, цей перелік можливої різноманітності редукований до однієї мови і припису Українській РСР забезпечити «вільне користування російською мовою як мовою міжнародного спілкування народів Союзу РСР» (Закон Української РСР Про мови в Українській РСР, 1989).

Після проголошення незалежності, державний статус української мови був закріплений Конституцією України, що також визначав, що мовам національних меншин гарантувався захист і розвиток, окремо виділяючи серед таких мов російську (Конституція України, 1996). Подальше намагання внести зміни у нормативне регулювання статусу та обсягів, норм щодо вжитку тієї або іншої мови в Україні, засвідчувало відсутність

альтернативних консенсусних конфігурацій за наявних умов суспільного сприйняття проблеми.

Закон «Про засади державної мовної політики», що запроваджував можливість визнання мови меншини регіональною (Закон України Про засади державної мовної політики, 2012), був затверджений голосами тільки частини фракцій Верховної Ради 7-го скликання, до того ж голосування було вкрай полярним. З урахуванням наступних заяв про голосування від окремих депутатів, фракція Партії регіонів і Комуністичної партії України, підтримали законопроект у повному складі, в той час, як Блок Юлії Тимошенко і «Наша Україна – Народна Самооборона» не дали законопроекту жодного голосу, підтримка представників фракції Народної партії, групи «Реформи заради майбутнього» та позафракційних депутатів розподілилась у різних пропорціях (Верховна Рада України, 2012). Розгляд та затвердження проекту в сесійній залі в день прийняття, тривали близько двох хвилин і, згідно з рішенням Конституційного Суду України, супроводжувались численними порушеннями регламенту (Рішення Конституційного Суду України, 2018).

Підтримка Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (Закон України Про забезпечення функціонування української мови як державної, 2019), дещо менше розділила Верховну Раду України, головню через загальну зміну представлених політичних сил, але на рівні фракцій можна було спостерігати подібну до попередньої ситуацію повних або підтримки, або неприйняття. В той час як рівень підтримки з боку прихильників закону складав (по фракціях): «Радикальної партії Олега Ляшка» (100%), «Самопоміч» (84%), «Народного фронту» (82.5%), «Блоку Петра Порошенка» (78.5%), серед представників «Опозиційного блоку», його заперечення було абсолютним (Верховна Рада України, 2019). Прийняття закону визначило полярні оцінки, розділивши і визначивши лінії розколу політичних еліт: представники декількох парламентських політичних партій ініціювали конституційне подання щодо відповідності закону Конституції (Конституційне подання, 2019), а згодом, до Верховної Ради України подали проект щодо визнання його таким, що втратив чинність і необхідності розробки нового «законопроекту про функціонування та розвиток української мови та мов національних меншин» (Проект Закону України Про першочергові заходи щодо врегулювання мовного питання в Україні, 2019).

Позиція деяких представників політичних еліт в Україні з питань статусу мов, їхнього розвитку і залученості в процес націобудівництва не відрізнялась ані послідовністю (Марусик, 2011), ані визначеністю. В той же час, питання мовної політики були включені в аналітичну доповідь до Щорічного послання Президента до Верховної Ради 2018 року (Національний інститут стратегічних досліджень, 2018, с. 25), що вказувало на значну увагу керівництва країни до мовного питання, намагання вивести його з площини постійних дискусій та маніпуляцій.

Область суспільного сприйняття запропонованих ініціатив щодо розвитку мовної політики, тривалий час демонструвала проблемність питання для широкого загалу. З одного боку, обставини суспільно-політичного, історичного розвитку, окреслені вище, обумовлювали особливу увагу суспільства до бодай намагань ввести зміни до мовної політики (або, навпаки, її не змінювати). Що, у свою чергу, створювало можливість, за умови актуалізації «мовної проблематики» у публічному дискурсі, мобілізувати певні соціальні групи.

З іншого, на рівні повсякденних мовних практик, – можна спостерігати традиційний для більшості суспільства, інерційний спротив до змін. Заяви експертів про невідповідність

реальних мовних практик регламентованим нормам та мовній ідентифікації, разом із зауваженнями щодо невідповідності реальної мовної ситуації, зокрема, в закладах середньої освіти, офіційній статистиці (Тексти.org.ua, 2019), дозволяли говорити про схильність до збереження усталеного способу мовних комунікацій. В цьому контексті цікавим видається порівняння результатів опитувань проведених Центром Разумкова у 2012 та 2019 роках. Хронологічно вони відповідають періодам після прийняття законів, які визначали мовну політику в країні, в яких, серед інших, були поставлені питання щодо того, як змінилось становище українсько- та російськомовного населення за період діяльності В. Януковича та М. Азарова (Центр Разумкова, 2012, с. 50-51), і протягом 2019 року (Центр Разумкова, 2020), відповідно. В обох опитуваннях переважна більшість висловились за те, що становище ані російськомовного (56,8% у 2012 р. і 72,7% у 2019 р.), ані україномовного (57,5% у 2012 р. і 74,0% у 2019 р.) населення не змінилось.

Водночас, поляризація у ставленні до мовного законодавства в суспільстві: рівень підтримки закону 2010 р. (36% підтримували і 35% не підтримували) (Мусич, 2012), закону 2019 р. (59% підтримували, з них: 85% на Заході та 26% на Півдні і 29% на Сході і 27% не підтримували) (Тексти.org.ua, 2019) свідчить, що це питання є дуже складним для українського суспільства.

Але питання про значення мови у процесі визначення політики формування державницької ідентичності, є похідним від питання про засади розуміння концепту нації. Коли вони лежать у площині культурно-національних характеристик, невідворотно виявляється боротьба за встановлення єдиної мови у якості державної та стирання мовних відмінностей між соціальними групами у суспільстві, засоби реалізації такої боротьби обумовлюються рівнем політичного та громадянського розвитку країни.

Однак, як складова у процесі формування державницької ідентичності, спосіб вирішення мовного питання має виходити із завдання згуртування суспільства. Підтримка суспільством існуючого статусу української мови як єдиної державної свідчить про відповідність діючого законодавства прагненням та настроям переважної більшості суспільства. Отже, необхідно використовувати наявний у мовного статусу потенціал відповідно до існуючих характеристик, аби посилювати його у цій об'єднавчій функції, проводячи послідовну та збалансовану мовну політику, яка відповідним чином узгоджується зі стратегією формування державницької ідентичності.

Бібліографічний список

- Брагина, Н.Г., 2002. Языковая политика СССР: фрагменты политической истории русского языка. *Russian History*, Vol. 29, № 2/4. с. 511–527.
- Верховна Рада України, 2012. Поіменне голосування про проект Закону про засади державної мовної політики (№ 9073) в цілому. *База даних «Законодавство України»*, [онлайн] Доступно: <<https://bit.ly/3zaeIuE>> [Дата звернення: 14.09.2021].
- Верховна Рада України, 2019. Поіменне голосування про проект Закону про забезпечення функціонування української мови як державної (№5670-д) – у другому читанні та в цілому. *База даних «Законодавство України»*, [онлайн] Доступно: <<https://bit.ly/3esiS7r>> [Дата звернення: 14.09.2021].
- Детектор медіа, 2019. Порошенко та Зеленський висловилися щодо закону про мову. *Інтернет-видання «Детектор медіа»*, [онлайн] Доступно: <<https://bit.ly/310PoKM>> [Дата звернення: 15.09.2021].

- Закон України Про забезпечення функціонування української мови як державної № 2704-VIII, 2019. *Верховна Рада України*, [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>> [Дата звернення: 14.09.2021].
- Закон України Про засади державної мовної політики № 5029-VI, 2012. *Верховна Рада України*, [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17>> [Дата звернення: 14.09.2021].
- Закон Української РСР Про мови в Українській РСР № 8312-XI, 1989. *Верховна Рада України*, [онлайн] Доступно: <<https://bit.ly/3ptV4X4>> [Дата звернення: 14.09.2021].
- Конституційне подання Щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» № 2704-VIII, 2019. *LIGA 360*, [онлайн] Доступно: <<https://ips.ligazakon.net/document/MUS31995?an=1>> [Дата звернення: 14.09.2021].
- Конституція України № 254к/96-ВР, 1996. *Верховна Рада України*, [онлайн] Доступно: <<https://bit.ly/3z3IaSI>> [Дата звернення: 14.09.2021].
- Левченко, О.П., 2010. Мовна політика. В: Ю.В. Ковбасюк, В.П. Трошинський та Ю.П. Сурмін, ред. *Енциклопедичний словник з державного управління*. Київ: НАДУ, с. 445.
- Марусик, Т., 2011. Мовна політика часів Президента Ющенка. *Радіо Свобода*, [онлайн] Доступно: <<https://www.radiosvoboda.org/a/24315987.html>> [Дата звернення: 14.09.2021].
- Мусич, С., 2012. Более трети украинцев позитивно оценивают закон о языках – опрос. *Internet Archive*, [онлайн] Доступно: <<https://bit.ly/3HitH8n>> [Дата звернення: 15.09.2021].
- Національний інститут стратегічних досліджень, 2018. *Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році»*. Київ: НІСД.
- Пашина, Н.П., 2013. *Формування політичної ідентичності в умовах демократичної трансформації українського суспільства*. Луганськ: Ноулідж.
- Проект Закону України Про першочергові заходи щодо врегулювання мовного питання в Україні № 2577, 2019. *Верховна Рада України*, [онлайн] Доступно: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=67615> [Дата звернення: 14.09.2021].
- Рішення Конституційного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про засади державної мовної політики», 2018. *Верховна Рада України*, [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-18#n55>> [Дата звернення: 14.09.2021].
- Тексти.org.ua, 2019. Стан української мови. Щорічний моніторинг: 2019 рік. *Texty.org.ua*, [онлайн] Доступно: <<https://bit.ly/3qwETrz>> [Дата звернення: 15.09.2021].
- Центр Разумкова, 2012. Парламент та парламентські вибори в Україні 2012 р.: політична ситуація, суспільні настрої та очікування. *Національна безпека і оборона*, 7-8, с. 2–79.
- Центр Разумкова, 2020. Підсумки-2019: громадська думка: загальнонаціональне дослідження. Разумков центр, [онлайн] Доступно: <<https://bit.ly/341TUtK>> [Дата звернення: 15.09.2021].
- Suny R.G., Martin T., ed. 2001. *A State of Nations: Empire and Nation-Making in the Age of Lenin and Stalin*. New York: Oxford University Press.

References

- Bragina, N.G., 2002. Yazykovaya politika SSSR: fragmenty politicheskoy istorii russkogo yazyka [Language Policy of the USSR: Fragments of the Political History of the Russian Language]. *Russian History*, Vol. 29, № 2/4. pp. 511–527. (in Russian).
- Detector media, 2019. Poroshenko ta Zelenskyi vyslovylysia shchodo zakonu pro movu [Poroshenko and Zelensky spoke on the law on language]. Online Edition «*Detector media*». [online] Available at: <<https://bit.ly/310PoKM>> [Accessed 15 September 2021]. (in Ukrainian).
- Konstytutsiia Ukrainy № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine № 254k/96-VR], 1996. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://bit.ly/3z3IaSI>> [Accessed 14 September 2021]. (in Ukrainian).
- Konstytutsiine podання Shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) Zakonu Ukrainy «Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukraïnskoi movy yak derzhavnoi» № 2704-VIII [Constitutional submission Concerning compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with the Law of Ukraine «On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language»], 2019. *LIGA 360*. [online] Available at: <<https://ips.ligazakon.net/document/MUS31995?an=1>> [Accessed 14 September 2021]. (in Ukrainian).
- Levchenko, O.P., 2010. Language Policy. In: Yu.V. Kovbasiuk, V.P. Troshchynskyi ta Yu.P. Surmin, Ed. *Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia [Encyclopedic Dictionary of Public Administration]*. Kyiv: NADU. pp. 445. (in Ukrainian).
- Marusyk, T., 2011. Movna polityka chasiv Prezydenta Yushchenka [Language policy under President Yushchenko]. *Radio Svoboda*, [online] Available at: <<https://www.radiosvoboda.org/a/24315987.html>> [Accessed 14 September 2021]. (in Ukrainian).
- Musich, S., 2012. Bolee treti ukraintsev pozitivno otsenivayut zakon o yazykakh [More than a third of Ukrainians assess the law on languages positively - poll]. Internet Archive, [online] Available at: <<https://bit.ly/3HitH8n>> [Accessed 15 September 2021]. (in Russian).
- National Institute for Strategic Studies, 2018. *Analitichna dopovid do Shchorichnoho Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshe Ukrainy v 2018 rotsi» [Analytical Report to the Annual Address of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine «On the Internal and External Situation of Ukraine in 2018»]* Kyiv: NISD. (in Ukrainian).
- Pashyna, N.P., 2013. Formuvannia politychnoi identychnosti v umovakh demokratychnoi transformatsii ukraïnskoho suspilstva [Formation of political identity in the conditions of democratic transformation of Ukrainian society]. Luhansk: Noulidzh. (in Ukrainian).
- Proekt Zakonu Ukrainy Pro pershocherhovi zakhody shchodo vrehuliuvannia movnoho pytannia v Ukraini № 2577 [Draft Law of Ukraine On Priority Measures to Settle the Language Issue in Ukraine], 2019. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=67615> [Accessed 14 September 2021]. (in Ukrainian).
- Razumkov Centre, 2012. Parlament ta parlamentski vybory v Ukraini 2012 r.: politychna sytuatsiia, suspilni nastroi ta ochikuvannia [Parliament and parliamentary elections in

- Ukraine in 2012: political situation, public mood and expectations]. *National Security and Defence Journal*, 7-8, pp. 2-79. (in Ukrainian).
- Razumkov Centre, 2020. Pidsumky-2019: hromadska dumka: zahalnonatsionalne doslidzhennia [Results of 2019: public opinion: a national survey]. *Razumkov center*, [online] Available at: <<https://bit.ly/341TUtK>> [Accessed 15 September 2021]. (in Ukrainian).
- Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) Zakonu Ukrainy «Pro zasady derzhavnoi movnoi polityky» [Decision of the Constitutional Court of Ukraine on the conformity of the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the Law of Ukraine «On the Principles of State Language Policy»], 2018. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-18#n55>> [Accessed 14 September 2021]. (in Ukrainian).
- Suny R.G., Martin T., ed. 2001. *A State of Nations: Empire and Nation-Making in the Age of Lenin and Stalin*. New York: Oxford University Press. (in English).
- Texty.org.ua, 2019. Stan ukrainskoi movy. Shchorichnyi monitorynh: 2019 rik [The state of the Ukrainian language. Annual monitoring: 2019]. *Texty.org.ua*, [online] Available at: <<https://bit.ly/3qwETrz>> [Accessed 15 September 2021]. (in Ukrainian).
- Verkhovna Rada Ukrainy, 2012. Poimenne holosuvannia pro proekt Zakonu pro zasady derzhavnoi movnoi polityky (№ 9073) v tsilomu [Roll-call vote on the draft Law on the Principles of State Language Policy (№ 9073) as a whole]. *Database «Legislation of Ukraine»*. [online] Available at: <<https://bit.ly/3zaeIuE>> [Accessed 14 September 2021]. (in Ukrainian).
- Verkhovna Rada Ukrainy, 2019. Poimenne holosuvannia pro proekt Zakonu pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi (№5670-d) – u druhomu chytanni ta v tsilomu [Roll-call vote on the draft Law on ensuring the functioning of the Ukrainian language as the state language (№5670-d) – in the second reading and as a whole]. *Database «Legislation of Ukraine»*. [online] Available at: <<https://bit.ly/3esiS7r>> [Accessed 14 September 2021]. (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainiskoi RSR Pro movy v Ukrainiskii RSR № 8312-XI [Law of Ukraine on languages in the Ukrainian SSR № 8312-XI], 1989. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://bit.ly/3ptV4X4>> [Accessed 14 September 2021]. (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi № 2704-VIII [Law of Ukraine on ensuring the functioning of the Ukrainian language as the state language], 2019. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>> [Accessed 14 September 2021]. (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy Pro zasady derzhavnoi movnoi polityky № 5029-VI [Law of Ukraine on the principles of state language policy № 5029-VI], 2012. *Verkhovna Rada of Ukraine*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17>> [Accessed 14 September 2021]. (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 07.10.2021 р.

K. Balabanov

V. Lysak

**LANGUAGE POLICY IN THE CONTEXT OF FORMATION OF STATE
IDENTITY IN UKRAINE**

The issue of language status and development at the state level, in academic and broad socio-political discourse, traditionally occupies an important place among the criteria of national identity. Being the object of special attention of the state as an object of normative management, maintenance and use, it also becomes a means of constructing state identity. Such an identity of citizens is very important for modern Ukraine, its formation is recognized as an urgent, vital need for the country, especially in times of armed conflict.

The article reveals the peculiarities of the relationship between language policy and the creation of state identity in Ukraine. An attempt is made to explore the preconditions for the formation of the current state of language policy, in the context of national, the peculiarities of its representation at different levels of social and political discourse. The history of normative consolidation of the status of language in the legislative acts of the country and attempts of various parliamentary parties to stick to this status is traced. The position of parliamentary forces as political authors is compared with the opinion of the society represented by the results of polls.

The authors conclude that any legislative decisions on the status of the language were not taken by all forces of the Ukrainian parliament and affected the consolidation of society.

Conclusions are made on possible ways to build a language policy agreed in order to guarantee sustainable development of the country and the formation of state identity in Ukraine.

Key words: state identity, language policy, political discourse.

УДК 327(510)"2013/..."

М. В. Булик
В. В. Ключ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КНР ЗА ПРАВЛІННЯ СІ ЦЗІНЬПІНА

В статті визначаються концептуальні засади зовнішньої політики КНР за правління Сі Цзіньпіна. Розглянуті зовнішньополітичні ініціативи КНР, які реалізуються з 2012 року: «китайська мрія», «спільнота єдиної долі», ініціатива «Поясу і Шляху», «нова модель міжнародних відносин», «нова модель відносин між США і Китаєм», «загальна, всеосяжна, спільна і стабільна безпека», принцип «широких консультацій, спільного внеску та спільних вигод у глобальному управлінні». В статті дана характеристика зовнішньополітичній стратегії Сі Цзіньпіна.

Ключові слова: зовнішня політика КНР, Китай, Сі Цзіньпін, «спільнота єдиної долі», ініціатива «Поясу і Шляху».

DOI 10.34079/2226-2830-2021-11-31-32-82-94

Постановка проблеми. В сучасній системі міжнародних відносин роль і вплив КНР постійно зростають. Основу зовнішньої політики КНР за правління Сі Цзіньпіна становлять ряд концепцій, висунутих китайським урядом, які явно свідчать про те, що Китай прагне бути провідним гравцем на міжнародній арені. Зовнішня політика Сі Цзіньпіна характеризується відвертою відмовою від заповіту Ден Сяопіна «приховувати свої можливості і триматися у тіні», а своїми глобальними устремліннями більше нагадують